

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI

DEMOKRATSKI CENTAR

Krapina, prosinac 2012.

SADRŽAJ

stranica

I.	PODACI O STRANCI	2
	Djelokrug rada i unutarnje ustrojstvo	2
	Planiranje	4
	Financijski izvještaji	5
II.	REVIZIJA ZA 2011.	11
	Ciljevi i područja revizije	11
	Metode i postupci revizije	11
	Provjera izvršenja naloga i preporuka revizije za 2007.	11
	Nalaz za 2011.	13
III.	MIŠLJENJE	21

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

KLASA: 041-01/12-03/28
URBROJ: 613-02-03-12-7

Krapina, 6. prosinca 2012.

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ FINACIJSKOJ REVIZIJI
DEMOKRATSKOG CENTRA ZA 2011.

Na temelju odredbi članka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 80/11), odredba članka 17. Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (Narodne novine 1/07), te odredbi članka 27. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (Narodne novine 24/11 i 61/11), obavljena je financijska revizija kojom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje Demokratskog centra (dalje u tekstu: Stranka) za 2011.

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije su provedeni u razdoblju od 9. srpnja do 6. prosinca 2012.

I. PODACI O STRANCI

Djelokrug rada i unutarnje ustrojstvo

Svojestvo pravne osobe Stranka je stekla u travnju 2000. upisom u Registar političkih stranaka, koji vodi Ministarstvo uprave. Sjedište Stranke je u Zagrebu, Ilica 48/1. Djelokrug rada Stranke je određen Statutom i Programom.

Stranka svojim djelovanjem zastupa interese svih društvenih slojeva, čuva i promiče nacionalne interese, tradiciju i identitet hrvatskih građana, radi na ostvarivanju ravnomjernog i ubrzanog gospodarskog i društvenog razvoja, podupire i pruža podršku razvoju privatnog vlasništva, stimuliranje poduzetništva i socijalnog tržišnog gospodarstva uz minimalno uplitanje države, zalaže se za prihvaćanje europskih standarda, za zaštitu prirode, za punu slobodu medija, te prihvaća socijalni nauk Crkve kao temelja socijalne stabilnosti, pravednosti i ravnoteže u društvu.

Program za razdoblje od 2010. do 2014., kojim je utvrđeno djelovanje Stranke, načela, država kao okvir za ispunjenu egzistenciju i kvalitetu života, razvoj gospodarstva, razvoj znanja za budućnost, integrirana kvaliteta života, povezivanje iseljene Hrvatske i domovine, sigurnost građana i imovine, te vanjska politika je donesen na Konvenciji Stranke u travnju 2010.

Statutom Stranke su određena područja i načela djelovanja, članstvo, uvjeti za stjecanje članstva, područna pripadnost članova, prava i obveza članova, članarina, ustrojstvo (ustroj upravnih tijela i ustrojstveni oblici), interesni oblici djelovanja i organiziranja te sredstva za rad i poslovanje.

Članom Stranke može postati svaka punoljetna osoba, poslovno sposoban državljanin Republike Hrvatske koji prihvaća programske ciljeve i Statut i potpiše pristupnicu. O primitku u članstvo odlučuje predsjedništvo općinske ili gradske organizacije na prvom sastanku nakon primitka pristupnice.

Stranka je jedinstvena politička organizacija ustrojena na teritorijalnom načelu i sastoji se od Središnjice, općinskih, gradskih i županijskih organizacijskih jedinica, te organizacijske jedinice Grada Zagreba. Koncem 2011., na području Republike Hrvatske je ustrojeno 70 organizacijskih jedinica Stranke.

Tijela Stranke propisana Statutom su: Konvencija, Glavni odbor, Predsjednik, Zamjenik predsjednika, Potpredsjednici, Predsjedništvo, Glavni tajnik, Nadzorni odbor, Visoki sud časti i Savjet Stranke.

Konvencija je najviše programsko, statutarno i izborna tijelo. Donosi i mijenja Program stranke, Statut Stranke, Poslovnik o svom radu, bira i razrješuje Predsjednika, Zamjenika predsjednika, dva potpredsjednika i pet članova predsjedništva Stranke, članove Nadzornog odbora, članove Visokog suda časti, Glavnog odbora, prihvaća izvješća o radu Predsjednika, Nadzornog odbora i Visokog suda časti, utvrđuje politiku Stranke, odlučuje o povjerenju Predsjednika i izabраниh članova Predsjedništva, odlučuje o raspuštanju Glavnog odbora, Nadzornog odbora i Predsjedništva, usvaja potrebne dokumente, tumači odredbe statuta, dodjeljuje priznanja, imenuje povjerenstva, odbore i druga tijela, te razmatra druga pitanja o djelovanju Stranke.

Konvenciju čine Predsjednik, Zamjenik predsjednika, Predsjedništvo, Glavni tajnik, Glavni odbor, Nadzorni odbor, Visoki sud časti, zastupnici Stranke u saboru, regionalni koordinatori, Financijski direktor, Međunarodni tajnik, Glasnogovornik, Predsjednik savjeta, Predsjednik kluba mladih, Predsjednica kluba žena, Predsjednik kluba seniora, Predsjednik i Predsjedništvo općinskih, gradskih i županijskih organizacija, izaslanici općinskih, gradskih, županijskih organizacija i župani, dožupani, gradonačelnici, dogradonačelnici, te predsjednici županijskih i gradskih skupština.

Glavni odbor je najviše političko i programsko tijelo između dviju Konvencija Stranke. Čine ga: dvadeset i jedan član imenovan od županijskih organizacija, deset članova koje predlaže predsjedništvo Stranke, predsjednici županijskih odbora, članovi koji na temelju rezultata aktivnog političkog djelovanja i rasta županijske organizacije predloži Predsjedništvo Stranke kao dodatne predstavnike, regionalni koordinatori, predsjednici organizacija Stranke u inozemstvu, zastupnici Stranke u Hrvatskom saboru te predsjednici tijela Stranke (Nadzorni odbor, Visoki sud časti, Klub mladih, Klub žena, Klub seniora i Savjet Stranke). Mandat izabраниh članova je četiri godine.

Predsjedništvo Stranke upravlja Strankom između dvije sjednice Glavnog odbora, zauzima stajališta o svim bitnim političkim i gospodarskim pitanjima u zemlji, raspravlja o potrebi izmjena Programa, Statuta i utvrđuje njihov nacrt, donosi strategiju političkog djelovanja Stranke, odlučuje o oblicima teritorijalnog i interesnog organiziranja u Stranci, brine o informiranju stranačke javnosti i donosi odluku o pokretanju glasila, utvrđuje politiku gospodarenja imovinom, predlaže deset članova Glavnog odbora, na prijedlog Predsjednika imenuje i razrješava Glavnog tajnika, Zamjenika glavnog tajnika, Financijskog direktora, Međunarodnog tajnika te povjerenike za općinske, gradske i županijske organizacije, donosi Poslovnik o svom radu, te obavlja i druge poslove u skladu sa Statutom.

Predsjednik upravlja Strankom i u dogovoru s Predsjedništvom odlučuje o poslovima vezanim za upravljanje. Predsjednik predstavlja i zastupa Stranku. Bira ga Konvencija na mandat od četiri godine. Predsjednik Stranke brine o izvršavanju odluka Konvencije, provodi politiku Stranke u okviru Programa, utvrđuje i javnosti predstavlja političke ciljeve Stranke, daje izjave za javnost u ime Stranke, rukovodi Predsjedništvom, osigurava suradnju svih tijela Stranke, saziva Konvenciju na osnovi Statuta, predlaže Predsjedništvu kandidata za Glavnog tajnika, Financijskog direktora, Međunarodnog tajnika, Glasnogovornika, predlaže osnivanje stručnih radnih tijela, te obavlja i druge poslove u skladu sa Statutom. Stranku u 2011. predstavlja i zastupa Vesna Škare Ožbolt.

Stranka ima jednog Zamjenika Predsjednika. Kandidate za Zamjenika predlaže 13 (nepune dvije trećine) županijskih organizacija. Zamjenik Predsjednika obavlja one poslove i zadaće iz nadležnosti Predsjednika za koje ga Predsjednik Stranke ovlasti te kada je Predsjednik Stranke spriječen ili odsutan.

Stranka ima dva potpredsjednika. Kandidate za potpredsjednika predlaže 12 (natpolovična većina) županijskih organizacija. Predsjednik Stranke može potpredsjednicima dati izravne ovlasti i zaduženja u provedbi Statuta i Programa.

Predsjedništvo je izvršno i političko tijelo Stranke sastavljeno od devet članova biranih na konvenciji (Predsjednik, Zamjenik Predsjednika, dva potpredsjednika i pet članova Predsjedništva).

Glavni tajnik Stranke se nalazi na čelu Tajništva. Organizira i vodi poslove Tajništva (izvršno i stručno operativno tijelo Glavnog odbora, Predsjedništva i Predsjednika Stranke). Glavnog tajnika, na prijedlog Predsjednika Stranke, imenuje Predsjedništvo na mandat od četiri godine. Glavni tajnik organizira rad Stranke, brine se o izvršenju odluka Glavnog odbora, Predsjedništva i Predsjednika Stranke, usklađuje rad županijskih organizacija, brine o imovini Stranke, te obavlja druge poslove u skladu sa Statutom. Tajnica Stranke je od travnja 2010. Tajana Amšel Zelenika.

Nadzorni odbor nadzire poslovanje svih organizacija i tijela Stranke i ocjenjuje pravovaljanost akata i odluka. Nadzire zakonitost djelovanja, financijsko i materijalno poslovanje i obavlja druge poslove predviđene Statutom i odlukama Konvencije. Na Konvenciji podnosi Izvješće o radu. Nadzorni odbor ima pet članova, njihov mandat traje četiri godine i može se ponoviti. Predsjednik i članovi Nadzornog odbora ne mogu biti članovi niti jednog drugog tijela Stranke na istoj razini organiziranja.

Visoki sud časti ima pet članova koji se biraju na Konvenciji. Članstvo u Visokom sudu časti isključuje obnašanje dužnosti ili članstvo u drugim tijelima. Donosi stranački kodeks ponašanja članova u skladu sa Statutom i nadzire njegovu provedbu, razmatra pojedinačne pritužbe članova o povredi članskih prava drugih članova odnosno tijela Stranke, odlučuje o žalbama na odluke županijskog suda časti u prvom stupnju, upozorava na pojave nedoličnog ponašanja, netolerancije, omaložavanja drugih članova ili tijela Stranke, razmatra prizive odnosno žalbe protiv odluka o odbijanju primanja u članstvo, te izriče stegovne mjere: opomene, oduzimanje dužnosti Stranke, uvjetno i bezuvjetno isključenje. O svom radu dužno je podnijeti pisano Izvješće Konvenciji.

Savjet Stranke je političko savjetodavno tijelo Stranke koje raspravlja o opće političkim pitanjima, programu i strategiji djelovanja Stranke. Članovi Savjeta se biraju među istaknutim članovima Stranke, a članovi mogu biti istaknuti pojedinci i javni radnici koji nisu članovi Stranke. Članove Savjeta predlaže Predsjedništvo, a imenuje ih Glavni odbor. Savjet predlaže programske dokumente, posebno u vezi s izborima, potiče nove aktivnosti Stranke i građanske inicijative, razmatra konkretna pitanja, daje preporuke i mišljenja tijelima Stranke, a radi na javnim sjednicama koje saziva i predsjedava im predsjednik Savjeta.

Uz Statut i Program, doneseni su i drugi opći akti (Pravilnik o financijsko poslovanju Stranke, Pravilnik o radu Glavnog odbora, Pravilnik o radu Nadzornog odbora i Pravilnik o radu Predsjedništva), kojima je uređeno poslovanje Stranke.

Planiranje

Financijski plan za 2011. donijela je Predsjednica Stranke, a prema odredbama Statuta financijski plan donosi Glavni odbor Stranke.

Ukupni prihodi su planirani u iznosu 486.224,00 kn, a rashodi u iznosu 379.000,00 kn. Višak prihoda nije planiran. Planirani prihodi se odnose na prihode od donacija u iznosu 16.400,00 kn i prihode iz državnog proračuna u iznosu 469.824,00 kn. Planirani rashodi se odnose na materijalne rashode u iznosu 330.000,00 kn, financijske rashode u iznosu 35.000,00 kn, tekuće donacije u iznosu 8.000,00 kn i druge rashode u iznosu 6.000,00 kn. Planom nisu planirani prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prihodi od imovine i drugi prihodi, koji su ostvareni u ukupnom iznosu 411.034,00 kn, a planirani su prihodi iz državnog proračuna u iznosu 469.824,00 kn, koji nisu ostvareni.

Odredbama članka 5. Pravilnika o financijskom poslovanju Stranke utvrđeno je da izvršenjem financijskog plana rukovodi Predsjednik Stranke.

Godišnji Program rada Stranke za 2011. je donesen u 2010. i ne sadrži financijske pokazatelje predviđenih aktivnosti. Stranka ne prati izvršenje Programa prema rashodima i izvorima financiranja. Iz računa i druge dokumentacije nije vidljivo za koju aktivnost su izvršeni rashodi, odnosno jesu li rashodi izvršeni za redovne aktivnosti predviđene Programom rada ili se odnose na predizborne aktivnosti Stranke.

Financijski izvještaji

Stranka vodi poslovne knjige i sastavlja financijske izvještaje prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe te računovodstvenom sustavu za neprofitne organizacije. Sastavljeni su sljedeći financijski izvještaji: Izvještaj o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija i Bilanca, dok Bilješke uz financijske izvještaje nisu sastavljene. Financijski izvještaji, Godišnji plan rada i financijski plan, nisu objavljeni na web-stranicama Stranke.

Izvješće o donacijama primljenima tijekom godine je sastavljeno i objavljeno na web-stranicama Stranke u ožujku 2012.

a) Izvještaj o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija

Prema podacima iz Izvještaja o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija za 2011., ukupni prihodi su ostvareni u iznosu 464.105,00 kn, što je za 45.301,00 kn ili 8,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareni ukupni prihodi su u odnosu na planirane manji za 22.119,00 kn ili 4,6%.

U tablici broj 1 se daju podaci o ostvarenim prihodima.

Tablica broj 1

Ostvareni prihodi

u kn

Redni broj	Prihodi	Ostvareno za 2010.	Ostvareno za 2011.	Indeks 4/3
1	2	3	4	5
1.	Prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	417.558,00	401.805,00	96,2
2.	Prihodi od imovine	10.087,00	29,00	0,3
3.	Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija)	54.599,00	53.071,00	97,2
4.	Drugi prihodi	27.162,00	9.200,00	33,9
	Ukupno	509.406,00	464.105,00	91,1

U financijskom Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija, prihodi su iskazani u iznosu 464.105,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 401.830,00 kn, odnosno za 62.275,00 kn manje od iskazanih prihoda u navedenom financijskom izvještaju. Manje evidentirani prihodi u iznosu 62.275,00 kn se odnose na prihode od dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu 53.071,00 kn, druge prihode u iznosu 9.200,00 kn, te na prihode od imovine u iznosu 4,00 kn.

Od ukupnih prihoda, na prihode ostvarene u Središnjici se odnosi 401.830,00 kn ili 86,6%, a na prihode ostvarene u jednoj organizacijskoj jedinici 62.275,00 kn ili 13,4% ukupno ostvarenih prihoda.

U odnosu na prethodnu godinu, vrijednosno značajnije smanjenje prihoda u iznosu 28.020,00 kn se odnosi na prihode od imovine i druge prihode.

Prihodi iz državnog proračuna koji su planirani u iznosu 469.824,00 kn, nisu ostvareni. Navedeni prihodi se ostvaruju prema osvojenom zastupničkom mjestu u Hrvatskom saboru, a u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata, Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, Odluke o raspoređivanju sredstava za rad političkih stranaka u 2011. i Odluke o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor zastupnika u Hrvatski sabor (Narodne novine 124/11). Stranka u 2011. nije imala zastupnika u Hrvatskom saboru.

Prihodi od članarina nisu ostvareni prema odluci Predsjedništva iz svibnja 2010. o ukidanju obveze plaćanja članarine.

- Prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave su ostvareni u iznosu 401.805,00 kn što je 86,6% ukupno ostvarenih prihoda. Dio prihoda u iznosu 53.071,00 kn, (nisu evidentirani u poslovnim knjigama), se prema Izvješću o financijskom-materijalnom poslovanju jedne organizacijske jedinice, odnosi na prihode iz jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te ukupno ostvareni prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iznose 454.876,00 kn. Navedeni prihodi su ostvareni prema odredbama Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (na snazi do veljače 2011.), Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (na snazi od ožujka 2011.), te na temelju pojedinačnih odluka o financiranju Stranke iz njihovih proračuna. Pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju političke stranke koje imaju člana u predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i nezavisni članovi predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji su izabrani s nezavisnih lista. U 2011. Stranka je imala 42 vijećnika u općinskim, gradskim i županijskim predstavničkim tijelima.

- Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija)

Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija) su u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani u iznosu 53.071,00 kn, što je 11,4% ukupno ostvarenih prihoda, a ne odnose se na dobrovoljne priloge (donacije), nego na prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ostvarivanje prihoda od dobrovoljnih priloga (donacija) je propisano odredbama članaka 10. i 11. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, prema kojima su dobrovoljni prilogi (donacije) povremene ili redovite uplate kojima fizičke ili pravne osobe dobrovoljno daju novac, pružaju usluge ili daju proizvode bez naplate političkoj stranci za politički rad, odnosno financiranje izborne promidžbe. Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija) ostvareni u iznosu 13.000,00 kn su iskazani u financijskom izvještaju o financiranju izborne promidžbe, a nisu iskazani ni u poslovnim knjigama, ni u financijskim izvještajima za 2011. Navedeni dobrovoljni prilogi (donacije) se odnose na primljenu donaciju od pravne osobe u iznosu 1.000,00 kn, te od fizičke osobe u iznosu 12.000,00 kn.

S fizičkom i pravnom osobom koje su dale dobrovoljne priloge (donacije), Stranka je zaključila ugovore o donaciji u kojima su navedeni propisani podaci o donatorima, iznosi donacije, te datum uplate.

Za svaki primljeni dobrovoljni prilog (donaciju) je izdana potvrda te vođena evidencija u skladu s odredbama Pravilnika o načinu vođenja evidencija i izdavanja potvrda o primitku dobrovoljnih priloga (donacija) i članarina, izvješćima o primljenim donacijama za financiranje izborne promidžbe i izvješćima o troškovima (rashodima) izborne promidžbe te financijskim izvještajima za financiranje izborne promidžbe (Narodne novine 50/11 i 93/11).

Na web-stranicama Stranke su objavljeni izvješće o primljenim donacijama, te financijski izvještaj o financiranju izborne promidžbe. Objavljeni podaci ne odgovaraju podacima evidentiranim u poslovnim knjigama Stranke.

Prema podacima iz Izvještaja o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija za 2011., ukupni rashodi su ostvareni u iznosu 366.139,00 kn, što je za 117.852,00 kn ili 24,4% manje u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareni ukupni rashodi su u odnosu na planirane manji za 12.861,00 kn ili 3,4%. Rashodi su ostvareni u okviru planiranih iznosa.

U tablici broj 2 se daju podaci o ostvarenim rashodima.

Tablica broj 2

Ostvareni rashodi

u kn

Redni broj	Rashodi	Ostvareno za 2010.	Ostvareno za 2011.	Indeks 4/3
1	2	3	4	5
1.	Materijalni rashodi	438.628,00	327.139,00	74,6
1.1.	- Rashodi za promidžbu	0,00	0,00	-
1.2.	- Drugi materijalni rashodi	438.628,00	327.139,00	74,6
2.	Financijski rashodi	36.480,00	25.666,00	70,4
3.	Rashodi za donacije (pomoći)	3.206,00	5.000,00	156,0
4.	Drugi rashodi	5.677,00	8.334,00	146,8
	Ukupno	483.991,00	366.139,00	75,6
	Višak prihoda	25.415,00	97.966,00	385,5

U Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija, rashodi su iskazani u iznosu 366.139,00 kn, a u poslovnim knjigama u iznosu 307.724,00 kn, odnosno za 58.415,00 kn manje od iskazanih rashoda u Izvještaju. Manje evidentirani rashodi u iznosu 58.415,00 kn se odnose na materijalne rashode u iznosu 57.939,00 kn i financijske rashode u iznosu 476,00 kn.

Vrijednosno značajnije smanjenje drugih materijalnih rashoda u iznosu 111.489,00 kn se odnosi na rashode za naknade za službena putovanja, usluge (komunalne usluge, usluge zakupnina i najamnina, intelektualne i osobne usluge) te na druge nespomenute materijalne rashode.

U okviru drugih materijalnih rashoda vrijednosno značajniji rashodi u iznosu 288.643,00 kn se odnose na rashode drugim osobama izvan radnog odnosa u iznosu 194.396,00 kn, usluge telefona, pošte i prijevoza u iznosu 42.953,00 kn, rashode zakupnina i najamnina u iznosu 30.479,00 kn, te na komunalne usluge u iznosu 20.815,00 kn.

Od ukupno ostvarenih rashoda u iznosu 366.139,00 kn, na rashode Središnjice se odnosi 307.724,00 kn ili 84,1%, dok se na jednu organizacijsku jedinicu odnosi 58.415,00 kn ili 15,9% ukupno ostvarenih rashoda.

- Drugi materijalni rashodi

Drugi materijalni rashodi su u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani u iznosu 327.139,00 kn, što je 89,3% ukupno iskazanih rashoda. U poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 269.200,00 kn ili za 57.939,00 kn manje. Odnose se na naknade za službena putovanja u iznosu 178.324,00 kn, naknade za obavljanje aktivnosti (odvjetničke usluge i usluge čišćenja) u iznosu 10.225,00 kn, usluge telefona, pošte i prijevoza u iznosu 33.973,00 kn, zakupnine i najamnine u iznosu 16.079,00 kn, komunalne usluge u iznosu 20.557,00 kn, usluge promidžbe i informiranja u iznosu 9.149,00 kn, nabavu uredskog materijala u iznosu 276,00 kn, drugog materijala i sirovina u iznosu 250,00 kn, te na reprezentaciju u iznosu 367,00 kn.

- Financijski rashodi

Financijski rashodi su u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani u iznosu 25.666,00 kn, što je 7,0% ukupno iskazanih rashoda, dok su u poslovnim knjigama evidentirani u iznosu 25.190,00 kn ili za 476,00 kn manje. Odnose se na bankarske usluge, usluge platnog prometa i zatezne kamate.

- Rashodi za donacije (pomoći)

Rashodi za donacije (pomoći) su u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani, te su u poslovnim knjigama evidentirani u iznosu 5.000,00 kn, što čini 1,4% ukupnih rashoda. Odnose se na tekuću donaciju fizičkoj osobi prema zahtjevu.

- Drugi rashodi

Drugi rashodi su u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani, te su u poslovnim knjigama evidentirani u iznosu 8.334,00 kn, što čini 2,3% ukupnih rashoda. Odnose se na troškove opomena, ovrha i povrate sredstava organizacijskim jedinicama.

- Višak prihoda

Višak prihoda za 2011. iznosi 97.966,00 kn. Preneseni višak prihoda iz prethodnog razdoblja iznosi 67.046,00 kn te višak prihoda raspoloživ u sljedećem razdoblju iznosi 165.012,00 kn.

b) Bilanca

Prema podacima iz Bilance na dan 31. prosinca 2011., ukupna vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora je iskazana u iznosu 712.926,00 kn.

U tablici broj 3 se daju podaci o vrijednosti imovine, obveza i vlastitih izvora početkom i koncem 2011.

Tablica broj 3

Vrijednost imovine, obveza i vlastitih izvora

u kn

Redni broj	Opis	Stanje 1. siječnja 2011.	Stanje 31. prosinca 2011.	Indeks (4/3)
1	2	3	4	5
1.	Nefinancijska imovina	55.555,00	55.555,00	100,0
2.	Financijska imovina	648.484,00	657.371,00	101,4
2.1.	Novac u banci i blagajni	94.609,00	102.096,00	107,9
2.2.	Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od radnika te za više plaćene poreze i drugo	31.047,00	31.047,00	100,0
2.3.	Zajmovi	11.000,00	11.000,00	100,0
2.4.	Potraživanja za prihode	440.650,00	442.050,00	100,3
2.5.	Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda	71.178,00	71.178,00	100,00
Ukupno imovina		704.039,00	712.926,00	101,3
3.	Obveze	633.916,00	547.914,00	86,4
3.1.	Obveze za rashode	393.116,00	307.114,00	78,1
3.2.	Obveze za kredite i zajmove	240.800,00	240.800,00	100,0
4.	Vlastiti izvori	70.123,00	165.012,00	235,3
Ukupno obveze i vlastiti izvori		704.039,00	712.926,00	101,3

Ukupna vrijednost imovine, obveza i vlastitih izvora iskazana koncem 2011. veća je u odnosu na stanje iskazano početkom 2011. za 8.887,00 kn. Najveće odstupanje u odnosu na prethodnu godinu se odnosi na smanjenje vrijednosti obveza za 86.002,00 kn i povećanje vrijednosti vlastitih izvora za 94.889,00 kn.

Vrijednost nefinancijske imovine se odnosi na sitni inventar u iznosu 35.555,00 kn i jedan udjel u trgovačkom društvu u iznosu 20.000,00 kn (trgovačko društvo je osnovano 2006., a iz sudskog registra je brisano 2012.). Vrijednost nefinancijske imovine početkom i krajem godine iznosi 35.555,00 kn. Stranka nije obračunala amortizaciju te nije početnu vrijednost smanjila za ispravak vrijednosti. Stranka je obračunala amortizaciju na vrijednost slika (umjetnička djela vrijednosti 187.500,00 kn) te je iste otpisala.

Financijska imovina u iznosu 657.371,00 kn se odnosi na potraživanja u iznosu 484.097,00 kn, novac u banci i blagajni u iznosu 102.096,00 kn te na rashode budućih razdoblja i nedospjelu naplatu prihoda u iznosu 71.178,00 kn. Potraživanja se odnose na druga nespomenuta potraživanja u iznosu 442.050,00 kn (potraživanja od jedne fizičke osobe 440.650,00 kn i druge fizičke osobe 1.400,00 kn), za predujmove u iznosu 31.047,00 kn i za zajmove u iznosu 11.000,00 kn. U odnosu na prethodno razdoblje potraživanja su veća za 1.400,00 kn ili 0,3%. Vrijednosno značajnije potraživanje u iznosu 440.650,00 kn se odnosi na potraživanje od fizičke osobe, rizničara županijske organizacije, koji je neovlašteno podigao gotovinu u navedenom iznosu zbog čega je u srpnju 2007. podnesena kaznena prijava Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu. Do konca rujna 2012. spomenuti postupak nije okončan. Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda u iznosu 71.178,00 kn su u poslovnim knjigama evidentirani bez dokumentacije.

Obveze u iznosu 547.914,00 kn se odnose na obveze prema dobavljačima u iznosu 304.714,00 kn, za zajmove u iznosu 240.800,00 kn, te na druge obveze u iznosu 2.400,00 kn i dospjele su. Od ukupnih obveza prema dobavljačima u iznosu 331.170,00 kn, do rujna 2012., plaćeno je 6.515,00 kn, dok obveze u iznosu 324.655,00 kn nisu plaćene.

Obveze za primljene zajmove se odnose na zajam političke stranke iz studenoga 2003. u iznosu 200.000,00 kn (nije ugovoren rok povrata) i od trgovačkog društva u vlasništvu Stranke (brisano iz sudskog registra koncem srpnja 2012.) u iznosu 40.800,00 kn. Zajmovi nisu vraćeni do konca 2011., kao ni do listopada 2012.

Vlastiti izvori su iskazani u iznosu 165.012,00 kn i veći su za 94.889,00 kn u odnosu na početak godine. Odnose se u cijelosti na višak prihoda ostvaren u prethodnim i tekućoj godini.

II. REVIZIJA ZA 2011.

Ciljevi i područja revizije

Ciljevi revizije su bili:

- provjeriti istinitost i vjerodostojnost financijskih izvještaja,
- provjeriti primjenu zakona i drugih propisa vezanih uz organizaciju i financijsko računovodstveno poslovanje,
- provjeriti pravilnost stjecanja prihoda,
- provjeriti pravilnost ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom političke stranke, te
- provjeriti pravilnost izvršenja drugih transakcija.

Područja revizije su određena prema kriteriju značajnosti i na temelju procjene rizika pojave nepravilnosti.

Metode i postupci revizije

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza proučena je i analizirana pravna regulativa te dokumentacija i informacije o poslovanju Stranke. Ocijenjeno je funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola radi određivanja revizijskog pristupa. Uspoređeni su podaci iskazani u financijskim izvještajima s podacima iz prethodnog razdoblja i podacima iz plana, s ciljem utvrđivanja područja rizika. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakonskih propisa, te pravila, procedura i drugih internih akata. Za izračun i analizu značajnih pokazatelja, omjera i trendova, primijenjeni su odgovarajući analitički postupci. Provjerena je dokumentacija u vezi prihoda iz proračuna i dobrovoljnih priloga (donacija). Također je obavljena provjera ulaznih računa te računska točnost dokumentacije u vezi naknada za službena putovanja, naknada za obavljanje aktivnosti, usluga telefona, pošte i prijevoza, zakupnina i najamnina, komunalnih usluga, usluga promidžbe i informiranja i drugih rashoda. Obavljeni su razgovori sa zakonskim predstavnikom i osobom zaduženom za vođenje poslovnih knjiga Središnjice. Provjereno je jesu li podaci objavljeni na web-stranicama Stranke.

Provjera izvršenja naloga i preporuka revizije za 2007.

Državni ured za reviziju je obavio reviziju financijskih izvještaja i poslovanja Stranke za 2007., o čemu je sastavljeno Izvješće i izraženo uvjetno mišljenje.

Revizijom su utvrđene određene nepravilnosti opisane u Izvješću i Stranci je naloženo da ih otkloni, odnosno poduzme potrebne radnje i prihvati predložene preporuke kako se nepravilnosti ne bi ponavljale u daljnjem poslovanju.

Državni ured za reviziju je naložio osigurati podatke u knjigovodstvenim evidencijama, obaviti popis imovine i obveza, te sastaviti financijske izvještaje za Stranku u cjelini u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine 10/08 i 7/09) i odredbama Statuta Stranke.

Također je naložio ustrojavanje evidencije, izdavanje potvrda o primitku članarina i donacija i uplaćivanje donacija na središnji račun političke stranke.

Državni ured za reviziju je predložio uspostavljanje odgovarajućeg sustava unutarnjih kontrola i donošenje godišnjeg Programa rada koji sadrži opis aktivnosti, potrebna sredstva i izvore financiranja.

Revizijom za 2011. je utvrđeno prema kojim nalogima i preporukama je postupljeno, a prema kojim nije postupljeno.

Nalog prema kojem je postupljeno:

- ustrojena je evidencija te su izdane potvrde za primljene dobrovoljne priloge (donacije), a donacije su uplaćene na poseban račun za financiranje izborne promidžbe; Stranka nema ustrojenu evidenciju o prihodima od članarina, jer navedene prihode nije ostvarila.

Nalozi i preporuke prema kojima nije postupljeno:

- u knjigovodstvenim evidencijama nisu osigurani podaci za Stranku u cjelini, nije obavljen popis imovine i obveza, te nisu sastavljeni financijski izvještaji za Stranku u cjelini, što nije u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija i odredbama Statuta Stranke,
- odgovarajući sustav unutarnjih kontrola nije uspostavljen,
- godišnji Program rada koji sadrži opis aktivnosti, potrebna sredstva i izvore financiranja nije donesen.

Stranka je i nadalje u obvezi postupati prema danim nalogima i preporukama Državnog ureda za reviziju.

Nalaz za 2011.

Revizijom su obuhvaćena sljedeća područja: djelokrug rada i unutarnje ustrojstvo, sustav unutarnjih kontrola, financijski izvještaji, planiranje i računovodstveno poslovanje, prihodi i rashodi, te imovina i obveze.

Obavljenom revizijom su utvrđene nepravilnosti i propusti koji se odnose na sustav unutarnjih kontrola, računovodstveno poslovanje (financijski plan i godišnji Program rada, poslovne knjige, financijski izvještaji, popis imovine i obveza, objave podataka), te prihode u dijelu koje se odnose na prihode iz proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

1. Sustav unutarnjih kontrola

- 1.1. Sustav unutarnjih kontrola osigurava ekonomično i učinkovito ostvarivanje ciljeva poslovanja, poštivanje zakonske regulative, sprječavanje i otkrivanje pogrešaka, kvalitetu računovodstvenih podataka, pravodobno pružanje financijskih i rukovodnih informacija, te povećava odgovornost osoba uključenih u raspolaganje imovinom. Za organizaciju i provođenje sustava unutarnjih kontrola, odgovoran je zakonski predstavnik Stranke. Stranka nije donijela interne akte (pravilnike, naputke i odluke), kojima bi bila propisana postupanja vezana uz računovodstveno poslovanje Stranke u cijelosti kao i postupanje s dokumentacijom. Prema odredbama Statuta, nadziranje zakonitosti djelovanja, kontrola financijsko-materijalnog poslovanja Stranke, te podnošenje izvješća nadležnim tijelima, zadaća je Nadzornog odbora koja za 2011. nije obavljena.

Učinkovit sustav unutarnjih kontrola nije uspostavljen. Slabosti sustava unutarnjih kontrola su uočene u planiranju, ustrojavanju i vođenju poslovnih knjiga (knjigovodstvena dokumentacija, blagajničko poslovanje, obračun amortizacije i otpis umjetničkih djela, popis imovine i obveza), sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja za Stranku u cjelini, te prihodima u dijelu koji se odnose na prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Državni ured za reviziju nalaže donošenje akata i poduzimanje radnji za uređenje načina rada i nadležnosti za provođenje unutarnje kontrole.

- 1.2. *Stranka u očitovanju navodi da prihvaća nalaz Državnog ureda za reviziju te obrazlaže da interni akti kojima je uređeno računovodstveno poslovanje Stranke nisu dostavljeni iz razloga što je u 2012. računovodstveno poslovanje povjereno osobi koja nije imala saznanja o tome gdje se navedena dokumentacija nalazi. Također obrazlaže da nadzorni odbor nije u potpunosti nadzirao zakonitosti djelovanja i kontrolu financijsko-materijalnog poslovanja Stranke te nije podnosio izvješća nadležnim tijelima zbog odsutnosti osobe zadužene za računovodstveno poslovanje.*

2. Računovodstveno poslovanje

2.1. Stranka je obavezna voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe i Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija.

- Financijski plan i godišnji Program rada

Financijski plan za 2011. je donijela Predsjednica Stranke, a prema odredbama Statuta, financijski plan donosi Glavni odbor Stranke.

Financijskim planom su prihodi planirani u iznosu 486.224,00 kn, te rashodi u iznosu 379.000,00 kn. Višak prihoda nije planiran.

Financijskim planom također nisu planirani prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prihodi od imovine i drugi prihodi koji su ostvareni u ukupnom iznosu 411.034,00 kn, a planirani su prihodi od donacija u iznosu 16.400,00 kn i prihodi iz državnog proračuna u iznosu 469.824,00 kn, koji nisu ostvareni.

Prihodi iz državnog proračuna se ostvaruju na temelju odredbi Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (Narodne novine 1/07), Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (Narodne novine 24/11 i 61/11), te Odluke o raspoređivanju sredstava za rad političkih stranaka u 2011., koju je donio Hrvatski sabor, Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav u siječnju 2011. Također je Odlukom o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor zastupnika u Hrvatski sabor (Narodne novine 124/11), između ostalog, utvrđena visina naknade troškova izborne promidžbe u iznosu 180.000,00 kn po osvojenom zastupničkom mjestu za političke stranke, nezavisne liste i kandidate za zastupnike nacionalnih manjina.

Prema navedenim propisima i odlukama, Stranka nije ostvarila pravo na sredstva iz državnog proračuna s obzirom da u 2011. nije imala zastupnika u Hrvatskom saboru te navedena sredstva nije trebala ni planirati.

Financijskim planom planirani su materijalni rashodi u iznosu 330.000,00 kn, financijski rashodi u iznosu 35.000,00 kn, tekuće donacije u iznosu 8.000,00 kn i drugi rashodi u iznosu 6.000,00 kn.

Godišnji Program rada Stranke za 2011. je donesen u 2010. i ne sadrži financijske pokazatelje za financiranje predviđenih aktivnosti Stranke. Zbog navedenoga, Stranka ne prati izvršenje Programa prema rashodima i izvorima financiranja. Iz računa i druge dokumentacije nije vidljivo za koju aktivnost su izvršeni rashodi, odnosno jesu li rashodi izvršeni za redovne aktivnosti predviđene Programom rada ili se odnose na predizborne aktivnosti Stranke, odnosno ne može se potvrditi jesu li financijska sredstva korištena za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom rada i statutom odnosno programom rada i godišnjim financijskim planom. Navedeno nije u skladu s odredbom članka 2. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, kojom je propisano da politička stranka, odnosno nezavisni zastupnik, zastupnik nacionalnih manjina i nezavisni član predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, financijska sredstva za ostvarenje svojih političkih ciljeva mogu koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom političke stranke.

Državni ured za reviziju nalaže osigurati podatke iz kojih će biti vidljivo za koje aktivnosti, odnosno ciljeve Stranke su izvršeni rashodi u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe. Nadalje se predlaže u godišnjem Programu rada, uz opis glavnih aktivnosti navesti potrebna sredstva i izvore financiranja, što bi omogućilo učinkovito upravljanje i kontrolu nad financijskim sredstvima.

- Poslovne knjige

Poslovne knjige se vode pojedinačno, za Središnjicu, te dvije organizacijske jedinice.

U Središnjici Stranke je ustrojen dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige (knjiga blagajne, knjiga ulaznih računa i knjiga putnih naloga), dok u organizacijskim jedinicama nisu ustrojene dnevnik i glavna knjiga, a od pomoćnih knjiga u jednoj organizacijskoj jedinici ustrojena je knjiga ulaznih računa i knjiga blagajne.

Knjige dugotrajne imovine, te knjige financijske imovine i obveza nisu ustrojene.

Poslovne knjige za Stranku u cjelini nisu ustrojene, što nije u skladu s odredbama članka 5. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija, kojima je propisano da je glavna knjiga sustavna knjigovodstvena evidencija poslovnih promjena nastalih na imovini, vlastitim izvorima, te prihodima i rashodima. Nadalje, odredbama članka 6. navedene Uredbe, propisano je da neprofitne organizacije obavezno vode knjigu dugotrajne nefinancijske imovine po vrsti, količini i vrijednosti (nabavna i otpisana), te s drugim potrebnim podacima, knjigu financijske imovine i obveza (po subjektima, računima, pojedinačnim iznosima, rokovima dospelosti, zateznim kamatama i dr.), te potraživanja i obveza po osnovi primljenih i danih zajmova i kredita (po vrstama, subjektima, pojedinačnim vrijednostima, dospelosti, obračunatim kamatama).

Potraživanja za predujmove u iznosu 31.047,00 kn, rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda u iznosu 71.178,00 kn, rashodi najma vozila u iznosu 3.400,00 kn, te više plaćene obveze prema dobavljačima u iznosu 26.456,00 kn evidentirani su u poslovnim knjigama bez dokumentacije iz koje bi bilo vidljivo vrijeme i vrijednost nastale poslovne promjene, te na koju robu i usluge se plaćanja odnose. Račune na temelju kojih su evidentirani svi drugi rashodi, nije kontrolirala i ovjerila ovlaštena osoba.

Isplate iz blagajne za troškove službenih putovanja osobama koje nisu u radnom odnosu u Stranci obavljene su prema putnim nalogima uz koje nisu priložena izvješća s puta koja upućuju na svrhu određenog službenog putovanja. Odredbama članka 9. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija je propisano da se knjiženje i evidentiranje poslovnih događaja u poslovnim knjigama temelji na vjerodostojnim, istinitim, urednim i prethodno kontroliranim knjigovodstvenim ispravama. Isprava za knjiženje je uredna kada se iz nje nedvosmisleno može utvrditi mjesto i vrijeme njezina sastavljanja i njezin materijalni sadržaj, što znači narav, vrijednost i vrijeme nastanka poslovne promjene povodom koje je sastavljena. Vjerodostojna je isprava koja potpuno i istinito odražava poslovni događaj. Zakonski predstavnik ili osoba koju on ovlasti potpisom na ispravi ili memoriranom šifrom ovlaštenja za transakciju jamči da je isprava istinita i da realno prikazuje poslovnu promjenu, odnosno transakciju.

U poslovnim knjigama jedne organizacijske jedinice nisu evidentirani prihodi u iznosu 62.275,00 kn, rashodi u iznosu 58.415,00 kn, te imovina, obveze i vlastiti izvori u iznosu 3.860,00 kn (iskazani su u financijskim izvještajima za 2011.). Prihodi i rashodi, te imovina, obveze i vlastiti izvori druge organizacijske jedinice nisu evidentirani u poslovnim knjigama i nisu iskazani u financijskim izvještajima za 2011., nego su evidentirani u poslovnim knjigama za 2012. (nije dostavljena vrijednost evidentiranih prihoda i rashoda, te imovine, obveza i vlastitih izvora u 2012.).

U poslovnim knjigama Središnjice nisu evidentirani i u financijskim izvještajima nisu iskazani rashodi i obveze za zakup poslovnog prostora, električnu energiju, plin i komunalnu naknadu u ukupnom iznosu 9.754,00 kn, koji se odnose na 2011.

Dobrovoljni prilozi (donacije) u iznosu 13.000,00 kn, te rashodi za financiranje izborne promidžbe u iznosu 11.070,00 kn, koji su iskazani u financijskom izvještaju o financiranju izborne promidžbe, nisu evidentirani ni u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima za 2011.

U poslovnim knjigama, na prijelaznom računu su evidentirani početno i završno stanje novčanih sredstava u iznosu 50.034,00 kn, a odnose se na isplaćena novčana sredstva koja nisu evidentirana kao uplata u blagajnu. Iz dokumentacije nije vidljivo tko je sredstva podigao i za što su sredstva utrošena. Odredbama članka 3. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija je propisano da se računovodstvo neprofitnih organizacija temelji na opće prihvaćenim načelima točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačnom iskazivanju pozicija. Neprofitne organizacije su obvezne evidentirati poslovne događaje, voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje prema temeljnim načelima urednog knjigovodstva. Nadalje, odredbama članka 20. navedene Uredbe je propisano da se prihodi i rashodi priznaju uz primjenu računovodstvenog načela nastanka događaja. Računovodstveno načelo nastanka događaja znači da se neregularni prihodi (donacije, članarine, pomoći, doprinosi i drugi slični prihodi) priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose pod uvjetom da su raspoloživi (naplaćeni) najkasnije do trenutka predočavanja financijskih izvještaja za isto razdoblje, dok se rashodi priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose neovisno o plaćanju.

Nefinancijska imovina (umjetnička djela) u vrijednosti 187.500,00 kn nije evidentirana u poslovnim knjigama ni iskazana u financijskim izvještajima. Navedena imovina je u cijelosti otpisana, ali je još u upotrebi.

U poslovnim knjigama je evidentirana i u financijskim izvještajima je iskazana vrijednost nefinancijske imovine (oprema, namještaj) na početku i na koncu 2011. u iznosu 35.555,00 kn (amortizacija nije obračunana). Odredbama članka 18. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija je propisano da se vrijednost zemljišta, obnovljivih prirodnih bogatstava, knjiga, umjetničkih djela i drugih izložbenih vrijednosti, te plemenitih metala i drugih pohranjenih vrijednosti u pravilu ne ispravljaju. Odredbama članka 55. navedene Uredbe je propisano da rashodi amortizacije obuhvaćaju trošak nabave dugotrajne imovine koja se amortizira u vijeku uporabe prema propisanim stopama amortizacije. Amortizacija se počinje obračunavati od prvog idućeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je imovina predana u uporabu.

Državni ured za reviziju nalaže ustrojiti poslovne knjige za Stranku u cjelini, evidentirati sve poslovne događaje u poslovnim knjigama, a unos podataka u poslovne knjige obavljati na temelju kontrolirane i vjerodostojne dokumentacije u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija. Također se nalaže utvrditi tko je podigao i za što je utrošen novac podignuti sa žiro računa u iznosu 50.034,00 kn, te evidentirati navedeni poslovni događaj u skladu s propisima.

- Financijski izvještaji

Za 2011. su sastavljeni financijski izvještaji: Izvještaj o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija te Bilanca, dok Bilješke uz financijske izvještaje nisu sastavljene. Uz navedene izvještaje Stranka je priložila Izvještaj o financiranju izborne promidžbe.

Konsolidirani financijski izvještaji za Stranku u cjelini (Središnjica i dvije organizacijske jedinice), nisu sastavljeni.

Financijski izvještaji koji su dostavljeni Državnom uredu za reviziju sadrže podatke o prihodima i rashodima, te imovini, obvezama i vlastitim izvorima za Središnjicu Stranke i jednu organizacijsku jedinicu, a ne sadrže podatke o prihodima i rashodima, te imovini, obvezama i vlastitim izvorima za drugu organizacijsku jedinicu (evidentirani u poslovnim knjigama u 2012.), zbog čega nisu cjeloviti ni potpuni.

Podaci iskazani u konsolidiranim financijskim izvještajima nisu istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama. U financijskom Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija prihodi su iskazani u iznosu 464.105,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 401.830,00 kn, odnosno za 62.275,00 kn manje, dok su rashodi u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani u iznosu 366.139,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 307.724,00 kn, odnosno za 58.415,00 kn manje. U Bilanci sa stanjem na dan 31. prosinca 2011., imovina, obveze i vlastiti izvori su iskazani u iznosu 712.926,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 709.066,00 kn, odnosno za 3.860,00 kn manje (razlika se odnosi na novčana sredstva i vlastite izvore).

Odredbama članka 65. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija je propisano da su bilješke uz financijske izvještaje detaljna razrada i dopuna podataka iz bilance i računa prihoda i rashoda. Nadalje je propisano da je bilanca sustavni pregled imovine, obveza i vlastitih izvora na određeni dan, a Račun prihoda i rashoda je sustavni pregled prihoda i rashoda, te financijskog rezultata za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja i od 1. siječnja do 31. prosinca. Financijski izvještaji moraju pružiti objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja neprofitne organizacije. Za objektivnost i realnost financijskih izvještaja odgovara zakonski zastupnik.

Državni ured za reviziju nalaže sastavljanje i podnošenje financijskih izvještaja u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija.

- Popis imovine i obveza

Popis imovine i obveza sa stanjem na dan 31. prosinca 2011. je obavljen za Središnjicu, dok za dvije organizacijske jedinice nije obavljen. Odluka o imenovanju povjerenstva za popis imovine i obveza, rokovi popisa i dostavljanje Izvješća o obavljenom popisu je donesena u prosincu 2011.

Izvešćem o obavljenom popisu imovine i obveza je utvrđeno da vrijednost osnivačkih udjela iznosi 20.000,00 kn, sitnog inventara 35.555,00 kn, potraživanja 484.097,00 kn, novčanih sredstava 98.236,00 kn, te obveza 574.370,00 kn. Nabavna vrijednost osnovnih sredstava iznosi 231.237,00 kn i u cijelosti su otpisana (otpisana je i vrijednost umjetničkih djela u iznosu 187.500,00 kn).

Stanje imovine i obveza evidentirano u poslovnim knjigama i iskazano u financijskim izvještajima nije usklađeno sa stvarnim stanjem. Novčana sredstva su popisom utvrđena i u poslovnim knjigama evidentirana u iznosu 98.236,00 kn (žiro račun 56.212,00 kn, blagajna 42.024,00 kn), dok je u financijskim izvještajima stanje novčanih sredstava iskazano u iznosu 102.096,00 kn (žiro račun 59.067,00 kn, blagajna 43.029,00 kn), odnosno za 3.860,00 kn više.

Prema uvidu u izvode i blagajne, stanje novčanih sredstava na žiro računima i u dvije blagajne ukupno iznosi 63.747,00 kn (žiro računi 11.321,00 kn i blagajne 52.426,00 kn), što je manje za 34.489,00 kn od evidentiranih novčanih sredstava u poslovnim knjigama i popisu te manje za 38.349,00 kn od novčanih sredstava iskazanih u financijskim izvještajima.

Popisom imovine i obveza nije utvrđeno na što se odnose rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda koji su evidentirani u poslovnim knjigama i iskazani u financijskim izvještajima u iznosu 71.178,00 kn.

Odredbama članka 13. Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija je propisano da se popis imovine i obveza mora sastaviti na kraju svake godine sa stanjem na datum bilance radi usklađenja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem.

Državni ured za reviziju nalaže obavljanja popisa imovine i obveza u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija.

- Objava podataka

Financijski izvještaji o financiranju izborne promidžbe te izvješće o primljenim donacijama tijekom godine su objavljeni na web-stranicama Stranke, dok godišnji financijski izvještaji, financijski plan, te Program rada za 2011., nisu objavljeni.

Prema odredbama članka 39. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, godišnji financijski izvještaji političkih stranaka, nezavisnih zastupnika, zastupnika nacionalnih manjina i nezavisnih članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koje su isti dužni sastavljati i podnositi na način utvrđen propisima o vođenju računovodstva neprofitnih organizacija (kao i financijski izvještaji o financiranju izborne promidžbe političkih stranaka, nositelja nezavisnih lista i kandidata iz članka 34. istog Zakona), javni su dokumenti. Financijske izvještaje su dužni objaviti na svojim web-stranicama najkasnije do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu, u trajanju od najmanje 90 dana.

Državni ured za reviziju nalaže objavljivanje financijskih izvještaja u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe.

2.2. *Stranka u očitovanju navodi da prihvaća nalaz Državnog ureda za reviziju te obrazlaže da je financijski plan izradio Financijski direktor, a njegovo ostvarenje pratio Nadzorni odbor, da će u godišnjem Programu rada za 2012., uz opis glavnih aktivnosti navesti potrebna sredstva i izvore financiranja. Također navodi, da će ustrojiti knjige dugotrajne imovine i knjige financijske imovine i obveza. Nadalje se obrazlaže, da financijski plan i godišnji Program rada nisu objavljeni na web-stranicama Stranke, da nije obavljen popis imovine i obveza u cijelosti, te da su isplaćeni troškovi službenih putovanja prema putnim nalogima uz koje nisu bila priložena izvješća s puta koja upućuju na svrhu određenog službenog putovanja jer nije uspostavljen sustav unutarnje kontrole. Osim toga, navodi da rashodi i obveze nisu evidentirani u poslovnim knjigama, te da nije obavljen otpis imovine zbog odsutnosti osobe zadužene za računovodstveno poslovanje, a zbog slabe suradnje između Središnjice i organizacijskih jedinica nisu ustrojene poslovne knjige za Stranku u cjelini, u poslovnim knjigama nisu evidentirani i u financijskim izvještajima nisu iskazani prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija) i rashodi za izbornu promidžbu, te prihodi i rashodi, imovina i obveze jedne organizacijske jedinice. Za potraživanja za predujmove i rashode budućih razdoblja i nedospjelu naplatu prihoda Stranka obrazlaže da se odnose na pozajmice od Predsjednice Stranke i organizacijskih jedinica iz ranijih godina, te je Stranka u postupku traženja dokumentacije. Također je u tijeku otklanjanje nepravilnosti kod evidentiranja troškova za najam automobila, evidentiranja preplate dobavljačima, te evidentiranja salda na prijelaznom žiro računu.*

3. Prihodi

3.1. Ukupni prihodi su ostvareni u iznosu 464.105,00 kn, što je za 45.301,00 kn ili 8,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. Odnose se na prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u iznosu 401.805,00 kn, prihode od dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu 53.071,00 kn, te druge prihode u iznosu 9.229,00 kn. Utvrđeni su propusti i nepravilnosti koji se odnose na prihode iz proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- Prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave su ostvareni u iznosu 401.805,00 kn.

S obzirom da dio prihoda u iznosu 53.071,00 kn nije evidentiran u poslovnim knjigama, a prema Izvješću o financijskom-materijalnom poslovanju jedne organizacijske jedinice se odnose na prihode iz proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, ukupno ostvareni prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iznose 454.876,00 kn. Navedeni prihodi se ostvaruju na temelju odredbi Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe i na temelju pojedinačnih odluka o financiranju Stranke iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Prema odredbama članaka 2. do 8. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, političke stranke se redovito financiraju i iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u iznosu koji se određuje u proračunu navedene jedinice za svaku godinu za koju se proračun donosi. Sredstva se raspoređuju prema broju članova predstavničkog tijela u trenutku konstituiranja predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Stranka nije ustrojila evidenciju o naplati prihoda iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u čija su tijela imenovani pojedini članovi Stranke. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu dostavljale Stranci obavijesti o iznosu sredstava koji joj pripada, što otežava praćenje i kontrolu pravodobnosti, te točnost naplate navedenih prihoda. U 2011. Stranka je imala 42 vijećnika u općinskim, gradskim i županijskim predstavničkim tijelima.

Državni ured za reviziju nalaže pribavljati odluke jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave o raspoređivanju sredstava za financiranje rada Stranke, ustrojiti evidenciju o naplati prihoda iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pratiti i kontrolirati naplatu navedenih prihoda.

- 3.2. *Stranka u očitovanju navodi da prihvaća nalaz Državnog ureda za reviziju te obrazlaže da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu Stranci dostavljale obavijesti o iznosu sredstava koji joj pripada, te da će to naknadno učiniti.*

III. MIŠLJENJE

1. Na temelju odredbi članaka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju, obavljena je financijska revizija Stranke za 2011. Revizijom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje. Izraženo je uvjetno mišljenje.
2. Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora. Planirana je i obavljena s ciljem da pruži razumno uvjerenje jesu li financijski izvještaji sastavljeni prema računovodstvenim propisima i standardima, a poslovanje usklađeno sa zakonima i drugim propisima.
3. Sljedeće činjenice su utjecale na izražavanje uvjetnog mišljenja:
  - Revizijom obavljenom za 2007., utvrđene nepravilnosti i propusti koje se odnose na osiguranje podataka u knjigovodstvenim evidencijama, obavljanje popisa imovine i obveza, te sastavljanje financijskih izvještaja za Stranku u cjelini u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija i odredbama Statuta Stranke, uspostavljanje odgovarajućeg sustava unutarnjih kontrola, te donošenje godišnjeg Programa rada koji sadrži opis aktivnosti, potrebna sredstva i izvore financiranja, ponovljeni su u 2011.
  - Učinkovit sustav unutarnjih kontrola nije uspostavljen. Slabosti sustava unutarnjih kontrola su uočene u planiranju, ustrojavanju i vođenju poslovnih knjiga (knjigovodstvena dokumentacija, blagajničko poslovanje, obračun amortizacije i otpis umjetničkih djela, popis imovine i obveza), sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja za Stranku u cjelini, te prihodima u dijelu koji se odnose na prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. (točka 1. Nalaza)
  - Financijski plan za 2011. je donijela Predsjednica Stranke, a prema odredbama Statuta financijski plan donosi Glavni odbor Stranke. Financijskim planom prihodi su planirani u iznosu 486.224,00 kn te rashodi u iznosu 379.000,00 kn. Višak prihoda nije planiran. Financijskim planom također nisu planirani prihodi iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prihodi od imovine i drugi prihodi koji su ostvareni u ukupnom iznosu 411.034,00 kn, a planirani su prihodi od donacija u iznosu 16.400,00 kn i prihodi iz državnog proračuna u iznosu 469.824,00 kn, koji nisu ostvareni.

Godišnji Program rada Stranke za 2011. donesen je u 2010. i ne sadrži predviđene financijske pokazatelje za financiranje predviđenih aktivnosti Stranke. Zbog navedenoga Stranka ne prati izvršenje Programa prema rashodima i izvorima financiranja. Iz računa i druge dokumentacije nije vidljivo za koju aktivnost su izvršeni rashodi, odnosno jesu li rashodi izvršeni za redovne aktivnosti predviđene Programom rada ili se odnose na predizborne aktivnosti Stranke, te se ne može potvrditi jesu li sredstva korištena isključivo za financiranje ciljeva utvrđenih programom i statutom odnosno programom rada i godišnjim financijskim planom.

- Stranka vodi poslovne knjige i sastavlja financijske izvještaje prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, te računovodstvenom sustavu za neprofitne organizacije. Poslovne knjige za Stranku u cjelini, knjige dugotrajne imovine i knjige financijske imovine i obveza nisu ustrojene.

Potraživanja za predujmove u iznosu 31.047,00 kn, rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda u iznosu 71.178,00 kn, rashodi najma vozila u iznosu 3.400,00 kn, te više plaćene obveze prema dobavljačima u iznosu 26.456,00 kn evidentirani su u poslovnim knjigama bez dokumentacije iz koje bi bilo vidljivo vrijeme i vrijednost nastale poslovne promjene, te na koju robu i usluge se plaćanja odnose. Račune na temelju kojih su evidentirani svi drugi rashodi, nije kontrolirala i ovjerila ovlaštena osoba.

Stranka je isplaćivala troškove službenih putovanja prema putnim nalogima uz koja nisu priložena izvješća s puta koja upućuju na svrhu određenog službenog putovanja. U poslovnim knjigama jedne organizacijske jedinice nisu evidentirani prihodi u iznosu 62.275,00 kn, rashodi u iznosu 58.415,00 kn, te imovina, obveze i vlastiti izvori u iznosu 3.860,00 kn, a iskazani su u financijskim izvještajima za 2011. Prihodi i rashodi, te imovina, obveze i vlastiti izvori druge organizacijske jedinice nisu evidentirani u poslovnim knjigama i iskazani u financijskim izvještajima za 2011., već su evidentirani u poslovnim knjigama za 2012. (nije dostavljena vrijednost evidentiranih prihoda i rashoda, te imovine, obveza i vlastitih izvora u 2012.). U poslovnim knjigama Središnjice nisu evidentirani rashodi i obveze za zakup poslovnog prostora, električnu energiju, plin i komunalnu naknadu u ukupnom iznosu 9.754,00 kn, koji se odnose na 2011. Dobrovoljni prilozi (donacije) u iznosu 13.000,00 kn, te rashodi za financiranje izborne promidžbe u iznosu 11.070,00 kn koji su iskazani u financijskom izvještaju o financiranju izborne promidžbe, nisu evidentirani u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima za 2011. Sa žiro računa Stranke su isplaćena novčana sredstva u iznosu 50.034,00 kn, primitak sredstava nije evidentiran u blagajni, a iz dokumentacije nije vidljivo za što su novčana sredstva utrošena. Na vrijednost nefinancijske imovine (umjetnička djela u iznosu 187.500,00 kn) je obračunana amortizacija (otpis cjelokupne vrijednosti), dok na vrijednost nefinancijske imovine (oprema, namještaj u vrijednosti 35.555,00 kn) nije obračunana amortizacija.

Za 2011. sastavljeni su financijski izvještaji: Izvještaj o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija te Bilanca, dok Bilješke uz financijske izvještaje nisu sastavljene. Konsolidirani financijski izvještaji koji su dostavljeni Državnom uredu za reviziju sadrže podatke o prihodima i rashodima, te imovini, obvezama i vlastitim izvorima za Središnjicu Stranke i jednu organizacijsku jedinicu, dok ne sadrže podatke o prihodima i rashodima, te imovini, obvezama i vlastitim izvorima za drugu organizacijsku jedinicu.

Podaci iskazani u konsolidiranim financijskim izvještajima nisu istovjetni podacima u poslovnim knjigama.

U financijskom Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani su prihodi u iznosu 464.105,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 401.830,00 kn, odnosno za 62.275,00 kn manje, dok su rashodi u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija iskazani u iznosu 366.139,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 307.724,00 kn, odnosno za 58.415,00 kn manje od iskazanih u Izvještaju.

U Bilanci sa stanjem na dan 31. prosinca 2011. imovina, obveze i vlastiti izvori su iskazani u iznosu 712.926,00 kn, a u poslovnim knjigama su evidentirani u iznosu 709.066,00 kn, odnosno za 3.860,00 kn manje od iskazanih u Bilanci.

Popis imovine i obveza sa stanjem na dan 31. prosinca 2011. je obavljen za Središnjicu, dok za dvije organizacijske jedinice nije obavljen. Izvješćem o obavljenom popisu imovine i obveza nije utvrđeno na što se odnose rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda koji su iskazani u financijskim izvještajima i evidentirani u poslovnim knjigama u iznosu 71.178,00 kn. Stanje imovine i obveza evidentirano u poslovnim knjigama i iskazano u financijskim izvještajima nije usklađeno sa stvarnim stanjem. Novčana sredstva su utvrđena popisom imovine i obveza i u poslovnim knjigama evidentirana u iznosu 98.236,00 kn (žiro račun 56.212,00 kn, blagajna 42.024,00 kn), dok je u financijskim izvještajima stanje novčanih sredstava iskazano u iznosu 102.096,00 kn (žiro račun 59.067,00 kn, blagajna 43.029,00 kn). Prema uvidu u stanje izvoda i blagajni, stanje novčanih sredstava na žiro računima i u dvije blagajne ukupno iznosi 63.747,00 kn (žiro računi 11.321,00 kn i blagajne 52.426,00 kn).

Godišnji financijski izvještaji, financijski plan i Program rada za 2011. nisu objavljeni na web-stranicama Stranke. (točka 2. Nalaza)

- Stranka nije ustrojila evidenciju o naplati prihoda iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u čija su tijela imenovani pojedini članovi Stranke. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu dostavljale Stranci obavijesti o iznosu sredstava koji joj pripada, što otežava praćenje i kontrolu pravodobnosti, te točnost naplate navedenih prihoda. (točka 3. Nalaza)

4. Stranka je svojstvo pravne osobe stekla u travnju 2000. upisom u Registar političkih stranaka, koji vodi Ministarstvo uprave. Stranka svojim djelovanjem zastupa interese svih društvenih slojeva, čuva i promiče nacionalne interese, tradiciju i identitet hrvatskih građana, radi na ostvarivanju ravnomjernog i ubrzanog gospodarskog i društvenog razvoja, podupire i pruža podršku razvoju privatnog vlasništva, stimuliranje poduzetništva i socijalnog tržišnog gospodarstva uz minimalno uplitanje države, zalaže se za prihvaćanje europskih standarda, za zaštitu prirode, za punu slobodu medija, te prihvaća socijalni nauk Crkve kao temelja socijalne stabilnosti, pravednosti i ravnoteže u društvu. Stranka je jedinstvena politička organizacija ustrojena na teritorijalnom načelu i sastoji se od Središnjice, općinskih, gradskih i županijskih organizacijskih jedinica, te organizacijske jedinice Grada Zagreba. Koncem 2011., na području Republike Hrvatske je bilo ustrojeno 70 organizacijskih jedinica Stranke.

Statutom Stranke su određena područja i načela djelovanja, članstvo, uvjeti za stjecanje članstva, područna pripadnost članova, prava i obveza članova, članarina, ustrojstvo (ustroj upravnih tijela i ustrojstveni oblici), interesni oblici djelovanja i organiziranja, te sredstva za rad i poslovanje. Stranku predstavlja i zastupa predsjednica.

U 2011. i u vrijeme obavljanja revizije predsjednica je bila Vesna Škare Ožbolt. Stranka nema zaposlenika. Za 2011. su doneseni financijski plan i godišnji Program rada.

Financijskim planom za 2011. su planirani prihodi u iznosu 486.224,00 kn i rashodi u iznosu 379.000,00 kn.

Prema podacima iskazanim u Izvještaju o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija za 2011., ukupni prihodi su ostvareni u iznosu 464.105,00 kn, rashodi u iznosu 366.139,00 kn te višak prihoda iznosi 97.966,00 kn. Preneseni višak prihoda iz prethodnog razdoblja iznosi 67.046,00 kn te višak prihoda raspoloživ u sljedećem razdoblju iznosi 165.012,00 kn.

Prihodi ostvareni u iznosu 464.105,00 kn se odnose na prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u iznosu 401.805,00 kn, prihode od dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu 53.071,00 kn, te na druge prihode u iznosu 9.229,00 kn. Ostvareni prihodi su korišteni za financiranje rashoda redovnog poslovanja. Ostvareni rashodi u iznosu 366.139,00 kn se odnose na materijalne rashode u iznosu 327.139,00 kn, financijske rashode u iznosu 25.666,00 kn, rashode za donacije (pomoći) u iznosu 5.000,00 kn, te druge rashode u iznosu 8.334,00 kn.

Prema odredbama članka 39. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, na web-stranicama Stranke su objavljeni financijski izvještaji o financiranju izborne promidžbe, te izvješće o donacijama primljenima tijekom godine, a godišnji financijski izvještaji za 2011: Izvještaj o prihodima i rashodima, Bilanca te godišnji Program rada i financijski plan nisu objavljeni.

Revizijom utvrđene nepravilnosti i propusti koje se odnose na računovodstveno poslovanje (godišnji Program rada i financijski plan, poslovne knjige, financijski izvještaji, popis imovine i obveza, objave podataka), te prihode u dijelu koje se odnose na prihode iz proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dijelom su posljedica nedovoljno učinkovitog sustava unutarnjih kontrola i utjecale su na izražavanje uvjetnog mišljenja.